

„ECVET“ taikymo Austrijoje, Olandijoje ir Suomijoje stipriosios pusės, lyginant su Lietuva

Samprata apie „ECVET“ principų taikymą geografinio mobilumo ir mokymosi visą gyvenimą kontekste yra vienoda tiek Austrijoje, tiek Olandijoje, Suomijoje ar Lietuvoje. Skiriasi požiūris ir principų taikymo mastai. Jei „ECVET“ taikymas geografiniam mobilumui visose šalyse aiškus ir suprantamas - mokiniai išvyksta atlikti praktinio mokymo dalį kitoje šalyje, jie vertinami toje šalyje akredituotų institucijų, jų gautus įvertinimus įskaito ir pripažįsta siunčianti organizacija, tai „ECVET“ principų taikymas mokymuisi visą gyvenimą labiausiai pažengęs Olandijoje ir Suomijoje.

Olandijoje, aktyviai dalyvaujant Švietimo, kultūros ir mokslo ministerijai, eilė bandomųjų projektų dėl „ECVET“ taikymo mokymosi visą gyvenimą kontekste pradėti 2012 metais. Jais siekiama nustatyti kaip išlaikyti darbuotojus darbo vietoje; kaip remti judumą darbo vietoje; ir kaip prisidėti prie naujos integracijos į darbo rinką. Kuriant metodologiją, svarbų vaidmenį atlieka modulinis mokymas, grįstas mokymosi rezultatais. Kvalifikacijos dalijimas į modulius suteikia galimybę lanksčiau pažiūrėti į mokymosi procesą, įgyti kvalifikaciją per ilgesnį laiką, integruotis į darbo rinką, turint nepilną kvalifikaciją, o atskiras kompetencijas. Kiekvieno modulio sudėtingumas matuojamas kreditais.

Suomijoje pirmieji žingsniai link mokymosi rezultatais grįsto mokymo žengti prieš dvidešimt metų, kai 1994 m. dalykines programas pirminiame profesiniame mokyme pakeitė modulinės programos. Nuo to laiko visos reformos ir iniciatyvos Suomijoje susijusios su modulinio mokymo gerinimu. Kompetencijos, reikalingos darbo rinkai, atsakingumas, aiškumas, holistinis požiūris, lankstumas, individualus mokymosi ir kvalifikacijos siekimo planas - visa tai leidžia traktuoti, kad Suomija yra darbo su „ECVET“ įrankiais pradininkė.

Austrijoje „ECVET“ yra apibrėžtas Federalinės mokslo, meno ir kultūros ministerijos dokumentuose, kaip instrumentas didinti kvalifikacijų skaidrumui ir gerinti tarptautiniam mobilumui. Austrijoje Nacionalinė kvalifikacijų sandara (toliau - NKS) įteisinta 2016 m. kovo 15 d. Įteisinus NKS, atsiranda naujas požiūris į mokymosi visą gyvenimą kontekstą, kur labai didelis dėmesys skiriamas mokymosi rezultatais grįstam mokymui bei kokybės užtikrinimui.

Lietuvoje „ECVET“ elementai pradkami taikyti mokymosi visą gyvenimą kontekste atsiradus modulinėms profesinio mokymo programoms. Atsiranda tokios sąvokos kaip mokymas,

grįstas mokymosi rezultatais, modulių vertinimas kreditais. Kvalifikacijos įgijimo proceso suskaidymas į modulius padidina profesinio mokymo sistemos lankstumą. Tai naudinga ir kvalifikacijos siekiančiam asmeniui, ir darbo pasauliui, ir švietimo sistemai.

Jei iki 2016 m. pagrindinis dėmesys buvo skiriamas formaliu mokymosi būdu įgytų žinių, įgūdžių ir gebėjimų vertinimui, tai 2016 m. didelis dėmesys skiriamas neformaliu ir savaiminiu būdu įgytų gebėjimų pripažinimui, taikant „ECVET“ principus. Šiuo būdu įgytų gebėjimų pripažinimas atliepia dabartinius politinius procesus, susijusius su nacionalinėmis strategijomis žinių, įgūdžių ir gebėjimų pripažinimo kontekste.

Besikeičiančios darbo rinkos tendencijos - darbo vietų, kurios būtų nekintamos visą gyvenimą, išnykimas, globalizacija, aukštesnio lygio arba kitokių kvalifikacijų paklausa, augantis atotrūkis tarp žemos kvalifikacijos ir labai aukštos kvalifikacijos darbuotojų, pabėgėlių integravimas į visuomenę ir darbą, reikalavimai mokymo sektoriui prisitaikyti prie besikeičiančios darbo rinkos poreikių, mokymosi visą gyvenimą būtinybė - reikalauja lankstesnio įgytų kompetencijų vertinimo, pripažinimo ir dokumentavimo, kadangi pasaulyje daugiausia mokomasi neformaliu arba savaiminiu būdu.

Savaiminis mokymasis – tai natūralus, kiekvieną dieną vykstantis mokymasis. Savaiminis mokymasis nebūtinai iš anksto apgalvotas, mažiau organizuotas, mažiau struktūruotas, gali būti skatinamas gyvenimo, profesinių aplinkybių, šeimos, sąlygų, todėl jo gali nepripažinti net patys individai, papildantys savo žinias ir gebėjimus. Jo pagrindas yra asmeninių, socialinių, šeimos poreikių tenkinimas. Pastarasis įvairių įstatymų, registrų ar studijų kokybės dokumentų nėra įteisintas. (Mokymosi visą gyvenimą strategija, 2004).

Neformalusis mokymasis vyksta šalia pagrindinių švietimo ir mokymo sistemų. Jis apgalvotas ir organizuotas. Su formaliuoju mokymusi bendra yra tai, kad šį mokymąsi riboja institucinė priklausomybė. Jis būdingas kvalifikacijos tobulinimo sričiai. Neformalusis mokymasis gali būti teikiamas darbo vietose, juo gali rūpintis visuomeninės organizacijos ir grupės, taip pat organizacijos, įkurtos formaliai sistemai papildyti (meno, muzikos sporto veikla). Valstybės pripažinti dokumentai neišduodami. (Mokymosi visą gyvenimą strategija, 2004).

Pavyzdžiu gali būti laikoma Suomija, kur kompetencijomis grįstas profesinis mokymas yra pilnai suderintas su „ECVET“. Pripažinimas yra integruotas į profesinio mokymo sistemą ne tik kaip teorinė galimybė, apibrėžta teisės aktuose, bet taip pat atsispindi praktiniuose aspektuose, tokiuose kaip vertinimo procedūros, kur įgūdžių demonstravimas (vietoj egzaminavimo raštu ar žodžiu) buvo įtrauktas, kad patenkinti visų besimokančiųjų poreikius. Net terminologija buvo

pakeista tam, kad parodyti jog mokymas/kompetencija apima ne vien tik su mokykla susijusias veiklas: programos dabar vadinamos kompetencijų sritimis, o kreditai - kompetencijų taškais.

Olandijoje ankstesni mokymosi pasiekimai, įgyti neformaliu ir savaiminiu mokymosi būdu, vertinami, pripažįstami, dokumentuojami ir tai suteikia galimybę siekti kvalifikacijos. Tačiau besimokantieji turi žinoti, kad kvalifikacijos įgijimas nėra galutinis tikslas: darbo rinka nėra statiška ir tam, kad sektųsi, reikia nuolat siekti žinių, įgūdžių ir gebėjimų tobulinimo mokymosi visą gyvenimą kontekste.

Austrijoje pagrindiniu tikslu keliamas kvalifikacijos įgijimas (mokantis tiek formaliu, tiek savaiminiu ir neformaliu būdu). To siekiama trumpinant mokymosi programas, taikant lanksčias mokymosi formas, vertinant portfolio, kuriame matomos turimos kompetencijos. Švietimo strateginiai tikslai: tobulinti neformaliu ir savaiminiu būdu įgytų kompetencijų vertinimą; palengvinti vertinimo procedūras; didinti švietimo ir užimtumo perspektyvas; puoselėti Austrijos švietimo ir mokymo sistemos pralaidumą; sukurti pasiekimų įteisinimo sistemą, kuri taptų integralia Austrijos švietimo sistemos dalimi; stiprinti orientaciją į mokymosi rezultatus ir kokybės užtikrinimą.

Lietuva žengia pirmuosius žingsnius, vertinant neformaliu ir savaiminiu būdu įgytas kompetencijas. Šios kompetencijos turėtų būti vertinamos, vadovaujantis „Asmens įgytų kompetencijų vertinimo tvarkos aprašu“, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 m. sausio 14 d. įsakymu Nr. V-15, kurio I punkto 1 skyrius teigia, kad „Asmens įgytų kompetencijų vertinimo tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) reglamentuoja asmens kompetencijų, įgytų siekiant kvalifikacijos, mokantis pagal formaliojo, neformaliojo profesinio mokymo programas, darbo veiklos ar savišvietos būdu, vertinimo organizavimą ir vykdymą“.

Planuojant ir vykdant profesinį mokymą turėtų būti taikomi žinių, gebėjimų ir kompetencijų, įgytų mokantis neformaliai, savarankiškai ar dirbant, vertinimo ir pripažinimo mechanizmai. Visoje profesinio mokymo sistemoje turi būti nuosekliai ugdoma ankstesnio mokymosi rezultatų vertinimo ir pripažinimo kultūra. (Modulinio profesinio mokymo sistemos koncepcija, Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras, 2012).

*Parengė:
Roma Šimukauskienė,
Nacionalinė „ECVET“ ekspertė*